СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 84. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 12 квітня 1933. — VOL. XLI. No. 84. Jersey City, N. J., Wednesday, April 12, 1933. THREE CENTS.

СТЕЙТ МІШІҐЕН ЗАЯВИВСЯ ЗА ЗНЕСЕННЯ ПРОГИБІЦІЇ

ЛЕНСІНҐ. — Делеґати, котрі зійшлися на Конституційну Конвенцію, щоби голосувати в справі прогибіції, заявилися 99 голосами проти одного за знесення прогибіції. Коли прочитано вислід голосування, піднято овацію, яка тревала кілька минут.

ПРОТЕСТАЦІЙНИЙ ПОХІД МУРИНІВ.

НЮ ЙОРК. — У понеділок зібралися на Юніон Сквері коло 1,000 Муринів, щоби запротестувати проти засуду на смерть Гейвуда Петерсона, засудженого на днях у Дікейтор.

Протестуючі хотіли також повитати приїзд оборонця засудженого, адвоката Лібовіца, котрий мав приїхати Пенсилвенійською залізницею. Біля стації зібралося яких 3,00 Муринів, котрі винесли Лібовіца з поїзду на руках. Потім частина протестуючих хотіла відбути Бродвеєм протестаційний похід. Поліція не допускала до цього, бо протестуючі не мали поліційного дозволу на похід. Та Мурини не звертали уваги на поліційний заказ і таки сформували похід. З того приводу прийшло до сутичок між поліцією і Муринами. Були теж арештовані.

ПРЕЗБИТЕРІЯ ПРОТИ ЗАСУДУ МУРИНА.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська презбитерія, зібрана в церковній галі презбитерської церкви при 55 улиці, запротестувала одноголосно проти присуду лави присяжних суддів у Дікейтор, у стейті Алабама, яким засуджено на смерть Мурина Гейвуда Петерсона за атакування білих жінок. Разом з тим запротестовано теж проти тих практик, які не допускають на полудні Муринів до лави присяжних суддів.

ҐОВЕРНОР АЛАБАМИ ЗАСИПАНИЙ ТЕЛЕҐРАМАМИ.

МОНТҐОМЕРІ. — Ґовернор Мілер одержав досі коло 25,000 телеґрам, які відносяться до Муринів, котрих обжаловують за знасилування білих жінок. Ґовернор заявив, що перегляне ті телеґрами щойно тоді, як скінчиться судова розправа.

АПЕЛЮЮТЬ ДО ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА.

РІЧМОНД (Вірджінія). — „Річмонд Пленет" муринська ґазета, започаткувала висилку петицій до президента Рузвелта з домаганням інтервенції президента і федерального уряду в справі суду над Муринами в Дікейтор. У петиції називається судову розправу „законною сміховинкою у стейті Алабама".

НОРМЕН ТОМАС СКИДАЄ ВИНУ НА КОМУНІСТІВ.

НЮ ЙОРК. — Нормен Томас, соціялістичний провідник, назвав засуд Мурина Гейвуда Петерсона ділом „гідним Гітлера", ялтом, побудованим на расовій ненависти, „законним лінчом". Він заявив далі, що всю справу Муринів погіршили комуністи. На Полудні розуміють тепер справу так, що там судять не тільки Муринів, але й комунізм.

Томас зазначив ще, що годі в Америці протестувати проти Гітлера, коли тут діються річи, далеко гірші від тих, які є в Німеччині.

ВАЙЛІ ПРО КАТАСТРОФУ З „АКРОНОМ".

ЛЕЙКГОРСТ. — Герберт Вайлі, командант, котрий щасливо виратувався підчас розбиття кермового повітроплава „Акрон", подає, що він був би взяв інший напрям, коли би був командантом „Акрона" в часі бурі. Але додає, що загинувший капітан „Акрона" міг мати такі самі добрі аргументи за той напрям, що він рішив, а який довів до катастрофи.

ЗАГИРИЛИ ДОБРІ ПРОЄКТИ.

ОЛБАНІ. — Леґіслятура відложила свої наради, не полагодивши цілої низки добрих проєктів, а то: ревізію чартеру міста Ню Йорку, обезпечення безробітних, ґарантію банкових депозитів, мораторію на морґеджі, і т. д.

НЕ ПРИНЯЛИ ЗНИЖКИ.

ОЛБАНІ. — Не зважаючи на ухвалу леґіслятури, 20 її членів не згодилися на знижку своїх платень і зажадали виплати цілої суми. І каса виплатить їм те, чого вони домагаються.

ПИВО В РЕСТОРАНІ ПАЛАТИ ПОСЛІВ.

ВАШИНГТОН. — У ресторані палати послів зайшла зміна. Отсе перший раз на протязі останніх 30 років допущено там пиво. Ресторан сенату остався надалі сухим.

ЖИДІВСЬКИЙ ДУХ СИЛЬНІЩИЙ ВІД АНТИСЕМІТИЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Жиди розпочали свято Пасхи. Згадуючи про визволення з етипетської неволі, потішають себе тепер тим, що визволять себе ще і з неволі Гітлера. Кажуть, що жидівський дух переживе антисемітизм, бо пережив фараонів.

Свято використовують до жидівського обєднання в цілім світі та до збирання жертв на допомогу потерпівшим Жидам.

БЮРОКРАТИЗМ У БОЛЬШЕВІЇ.

В „Кельнїше Цайтунґ" з 16. 3. читаємо в дописі з Москви: „Весь адміністраційний апарат не функціонує. Підкупство за гроші, харчі та услуги всякого роду, крадіж та пачкарство процвитають, як за царських часів. Добра воля, одушевлення, головно у молоді, уступили перед безнадійною рівнодушністю бюрократії, яка то рівнодушність щезає на хвилю, коли грозить кому безпощадна небезпека, або коли особиста негайна користь усміхається. Всупереч пів тузинови контроль приказів централі не виповняють. Всяка додаткова контроля не поправить лиха. Почта в самій Москві йде сім днів. Достава часописів приходить з 2-денним опізненням. Запити центральної влади остаються без відповіди. Урядники не знають розпорядків та законів. Як їм визнається в ділі, коли що два місяці їх переміщають на іншу посаду. Кожний тікає перед відповідальністю. Гіршим є фізичне вичерпання і духовий провід, який крім брутальної сили нічого не може вже видумати. Обсяги й глибини цієї кризи, перевтоми ще провід не бачить. На тисячні заклики „вперед" приходить відповідь совітської дійсности „назад", як довго соціялізм учить лише нагайкою.

В ДОНБАСІ.

Пересічне денне добування вугля в копальнях Донбасу було в лютім на 6,000 тон менше як у 1932 р., та на 1,600 тон менше як у січні ц. р. Ні один трост не виповнив пляну. Найгірше з усіх районів працював район горловський. Тут головною причиною невиповнення програми є лихий стан підземельного транспорту. Дороги ненаправлені і заболочені; коні калічаться й гинуть десятками.

На найбільшій шахті цієї копальні нема ні одного відтинку, де дороги були би в доброму стані. Піднесення шляхів є неправильне й тому навантажені вагони мусять тягнути коні вгору і кінь замісць 6 вагонів тягне 2— вагони: денно вивозить кінь 20 тон, замісць 50.

На шахті „Комсомолець" згинув за один день десяток коней. Для кожного коня приходить вистарчаючий пайок вівса. Одначе коні голодують, бо овес крадуть. — („Правда").

БЕЗРОБІТТЯ БІЛЬШАЄ.

В Жовкві від трох місяців стоїть нечинна гута скла — 400 робітників опинилися без праці. Не виплачено їм за кількатижнів. Гута зголосила неплатність. Робітники фантують скло — розвозять по містах і з розпродажі покривають собі залеглу платню.

КРАДІЖ У ЦЕРКВАХ.

В дубенському повіті останніми часами масово ширяться крадіжі в церквах. Так у селі Боржемець, ярославицької волости, невідомі справці дісталися при помочі дорobленого ключа до церкви, звідки забрали шафку з 60 зол. готівки. В селі Перекале, княгининської вол., злодії дісталися до церкви й забрали кількасот рублів царських і пів літри церковного вина. Подібний випадок трапився і в селі Полапи, боремельської волости, де злодії вкрали в церкві 5 зол. Справців пошукує поліція.

КРОВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ПАБЯНИЦАХ.

У Пабяницах під Лодзею дійшло до кровавих заворушень на тлі страйку волоконних робітників. У тім часі, як делеґація робітників переговорювала зі старостою в справі дозволу на віче, на вулицях зібралася юрба, яка опісля рушила походом. На одній з вулиць зустрінули демонстранти відділ поліції. Поліція завізвала демонстрантів, щоби вони розійшлися. Демонстранти не послухали, внаслідок чого дійшло до сутички поміж демонстрантами і поліцією. Поліція дала спершу остеріґаючу сальву, а другу до демонстрантів. Від стрілів були вбиті пять демонстрантів і 15 ранених.

В міжчасі демонстранти ушкодили електричні проводи між Лодзею і Пабяницями, внаслідок чого Пабяниці були якийсь час позбавлені світла. Для зберігання спокою власти стягнули до Пабяниць свіжі поліційні відділи.

ЯКА РЕКЛЯМА ПРИНОСИТЬ НАЙБІЛЬШИЙ УСПІХ.

Управитель берлінського психотехнічного інституту, проф. Мед, оголосив недавно вислід дослідів над успішністю поодиноких родів реклями. Цей учений ствердив, що найбільший успіх приносить пресова реклама. Успішність цеї реклями представляє проф. Мед цифрою 44 проц. Друге місце займають віконні вистави (34 проц.) дальше йдуть — плякати (20 проц.), трамваєва реклама (10 проц.), кінова реклама (2 проц.). Цей же вчений ствердив рівночасно упадок радієвої реклями. З його дослідів виявилося, що 91.4 проц. радіослухачів взагалі не звертають уваги на подавані через радіо рекламові вісти.

60 ПРОЦЕНТІВ ФАРМ Є СВОБІДНІ ВІД ДОВГІВ.

60 процентів фарм у Канаді є свобідні від довгів, сказав домініяльний статистик, д-р Ковтс, парляментарній комісії для банкових і торговельних справ, одначе задовжені фарми мають на собі пересічно по $2,733 довгу. Найменше задовжених фарм є в Новій Скошії, бо лише 10 процентів, дальше йде Ню Бронсвик з 17 процентами, відтак Квебек, що має 32 процентів задовжених фарм, Остров Князя Едварда — 33 проценти, Онтеріо і Манітоба по 42 проценти, Саскачеван 49 процентів.

СУДДЯ ГОВОРИТЬ ПРО РІВНІСТЬ КАР.

В промові перед Товариством Адвокатів у Келгарі 20 березня член апеляційної дивізії найвищого суду Алберти, суддя Мек Гілврей, вказував на конечність однакових кар за однакові проступки. „Одно з помічень, які я зробив, — говорив суддя — є нерівність засудів, які дістають ріжні люди, засуджені за однакову провину. Я розумію, що судді мають у цих справах полишену дискрецію, та всетаки повинна бути якась подібність у засудах". Він подав на примір, що один чоловік був засудженний на десять літ і тридцять батогів, вніс відклик, був поставлений на суд другий раз і тоді дістав 7 літ без батогів. Виглядає, що засуд залежить від щастя, який суддя мав провадити розправу. Люди дивляться на суд, як на льотерію".

ПАШПОРТОВА ДЕЗИНФЕКЦІЯ.

Мешканці Москви мають новий клопіт, гейби місто стояло під законом окупації. Влада рішила виселити якнайбільше народу і залишити тільки тих, що мають точно означене заняття. Спосіб? Кожний громадянин, щоби мав право бути Москвичем, мусить мати пашпорт. А дістати пашпорт за комуністичної чи царської влади у Росії — всі знають, що це значить: це дати доказ своєї „благонадьожности". Плач і скреґіт зубів. Сама радянська преса вже каже про численні випадки, коли урядовці, котрі перевіряють населення, зводять порахунки з комірниками, ласі на вільне мешкання. Конфлікти і трагедії без кінця. З Москви хотять виселити від 600 до 800 тисяч осіб. Тисячі людей уже тепер поволі втікають, лякаючись, щоби не виселили їх силоміць „етапом". Цікаве, що автори пашпортової реформи не подумали про ролю, яку грає у пашпорті фотографія. У СРСР нема взагалі відповідної скількости фотографічних апаратів і матеріялу до фотографії. Отже покищо видають пашпорти теж без фотографії. А що нема потрібної скількости урядових блянкетів, то і без блянкетів. Так пашпортова реєстрація переміняється у новий хаос і нові зловживання.

ДУШОГУБИ.

На шляху між Селищем і Кучуровом Великим (Буковина) знайдено труп 31-літнього господаря Николая Яцка серед калюжі крови. Знайдено пять ран від ножа. Заарештовано підозрілого у вбивстві залізничника Івана Беженара, родом з Кучурова й замешкалого в Чернівцях. Він признався, що вбив Яцка вкупі з кучурівськими селянами Василем Українцем і Георгієм Пентелейчуком.

ВСТУП ДО КІНОТЕАТРУ ЗА ЯЙЦЯ І ФІҐИ.

В звязку з економічною кризою і браком готівки в Туреччині введено там у багатьох ділянках життя вимінну торговлю. Останніми часами дійшло навіть до того, що деякі кіна в Константинополі продають білети вступу за харчеві продукти. Білет вступу до тих кін коштує кільканадцять яєць, або відповідну скількість фіґ чи родзинок.

ЖАХЛИВА ПОЖЕЖА ПІД ТУРКОЮ.

В Ясінці під Туркою вибухла страшна пожежа. Згоріли 75 будинків і з одної горіючої хати не вдалося виратувати 3-літньої дитини, яка згоріла.

Багато осіб попарилися, одну особу перевезено в безнадійному стані до лічниці. Згоріло багато коней і худоби. 410 осіб осталися без даху над головою. Погорільці не мають ні білля ні одежі.

ПОЛОКАННЯ ЗОЛОТА — РОБОТА ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Албертійська Допомогова Комісія плянує заставити коло 150 безробітних, щоби в літі полокали в Едмонтоні золото з води ріки Саскачеван. Плянується побудувати для людей шатра над рікою і над роботою мав би удержувати нагляд департамент земель та майн.

Наскільки був би прибуток з полокання золота, ним мали б робітники ділитися.

РУЇНА РАДЯНСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ

ВЕЛИЧЕЗНІ ЗАВОДИ НЕ ВИКОНУЮТЬ СВОГО ЗАВДАННЯ.

Дніпрельстан не має на що вживати електрики.

МОСКВА (СССР). — Кореспондент ґазети „Шікаґо Дейлі Нюс" подає, що радянські заводи й фабрики далеко не виконують програми, яку їм призначено за плянами продукції. Наприклад, величезний завод Магнітогорськ, який коштує радянську владу 800,000,000 рублів, тепер уже мав би за плянами виробляти 2,500,000 тон чавуна на рік, а на ділі він зможе дати в біжучому році лише 100,000 тон. Та що важніше: недавно завод цілком був спинений на два тижні. Кузнецький завод мусить за плянами давати 1,400,000 тон сталі на рік, а він зміг виробити ледви 140,000 тон.

Тракторні заводи в Харкові та в Сталінґраді повинні випускати щоденно по 144 трактори, на діліж сталінґрадський завод випускає лише 90 тракторів, а харківський 70 тракторів. Отже вони виконують своє завдання на половину. Челябінський завод, який за плянами мав би вже кілька місяців тому продукувати трактори, ще зовсім не розпочав своїх робіт. Автомобілевий завод у Нижньому Новгороді замісць плянованих 30,000 грузовиків випустив лише 7,500. На біжучий рік цей завод за плянами мав би випустити 140,000 автомобілів, але він працює таким темпом, що випустить не більше як 21,000.

Величезна електровня на Дніпрі „Дніпрострой", ще й досі не знає, що робити зі своєю електричною енерґією, бо поблизу нема ні заводів, ні інших підприємств, які вживали б для своїх потреб електрики. Плянують будувати довкола тої електровні ріжні заводи, але ніхто не має найменшого поняття, коли нарешті розпічнуться ті будови.

ВАЖНІ НАРАДИ В РИМІ.

РИМ (Італія). — Сюди прибув німецький віцеканцлер фон Папен. Він був на принятті в папського секретаря стейту, кардинала Паселі, з яким умовився про авдієнцію в папи. Фон Папен буде просити папу признати уряд Гітлера в Німеччині та взагалі не ставитися ворожо до націонал-соціялістів.

Фон Папен відвідав також Мусолінія, з яким мав довшу авдієнцію. Найближчий помічник Гітлера, Ґерінґ, прилетів до Риму літаком, щоби взяти участь у нарадах з італійським урядом. Австрійський канцлер Дольфус заповів, що негайно виїздить до Риму. Французький посол в Італії приспішив свій поворот до Риму з новими інструкціями від свого уряду зприводу пляну Мусолінія замирити Европу та перевести ревізію мирових договорів.

Отже Рим тепер робиться надзвичайно важним центром в европейській політиці.

ЯПОНЦІ НАСТУПАЮТЬ НА КИТАЙ.

ТОКІО (Японія). — Японська армія почала генеральний наступ на широкому фронті здовж китайського муру проти китайської армії. Командування заявляє, що воно не має наміру захоплювати китайську територію, чи окупувати стару столицю Пекін, а лише хоче відкинути китайські армії від кордонів Манджурії, щоб нарешті там мати спокій.

Китайські війська відходять здезорганізовані під ударами японської армії.

БОЛЬШЕВИКИ ТЕРОРИЗУЮТЬ АРЕШТОВАНИХ АНГЛІЙЦІВ.

ЛОНДОН (Англія). — Уряд опублікував дальше листування з посольством у Москві зприводу арешту британських інжинірів. З того листування видно, що большевики своїми допитами старалися тероризувати англійських інжинірів та добути від них бажані для себе свідчення.

Большевики познаходили своїх „свідків", які твердили, що інжинірі займалися шкідництвом, саботажем і шпигунством та підкуплювали російських інжинірів і робітників, щоби вони також саботували на електричних працях.

ГІТЛЕР РОБИТЬ „ПОЛЕКШЕННЯ" ДЛЯ ЖИДІВ АДВОКАТІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд дав наказ, щоби було дозволено практикувати тим Жидам адвокатам, які приступили до адвокатури ще перед війною 1914 року, або тим, які бились самі на фронті в часі війни, або яких батьки чи сини полягли на фронті в минулій війні. Всі інші адвокати Жиди не мають права практики.

До того часу, поки уряд дозволить таким Жидам адвокатам продовжувати свою активність, вони всі мусять припинити свою адвокатську діяльність і старатися привернути собі права.

ДОЗВОЛИЛИ БОЙКОТУВАТИ НІМЕЦЬКІ ФАБРИКАТИ.

ЛОНДОН (Англія). — Тут знесено заборону пропаґувати бойкот на німецькі фабрикати, до якого закликалося на знак протесту проти переслідування Жидів у Німеччині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛІҐА НАЦІЙ І ҐАЛИЧИНА ЩЕ РАЗ.

Стаття відомого анґлійського щоденника „Манчестер Ґардієн", котру ми передруковуємо в цьому числі, ще раз звертає увагу на пекучу справу положення Галичини.

Стаття відноситься до петиції анлійських парляментаристів до Ліґи, яка то петиція мала наголовок: PETITION TO THE LEAGUE OF NATIONS Concerning the UKRAINIAN MINORITY IN POLAND and the Question of the Establishment of an Autonomous Regime in the Territory Known as Eastern Galicia.

Підписали були цю петицію члени палати лордів і палати громад британського парляменту та багато інших осіб. Вислано її було 5 жовтня 1932 року, а дня 11 листопада Сесил Л'Естрендж Мелон, котрий її переслав, прибавив ще імена додаткових підписувачів петиції.

Дня 8 листопада 1932 року повідомив П. Аскарате, директор Секції Меншин при Лізі Націй, що Ліґа не може приняти петиції, та не може її віддати повній Раді до розгляду, бо "the petition does not satisfy the conditions laid down in the Council resolution of September 5th, 1923."

У відповідь на цю відмову Сесил Л'Естрендж Милон зажадав від Ліґи, щоби вона подала докладно, які умови встановила Ліґа для приняття петицій дня 5 вересня 1923 року.

Дня 23 листопада 1932 року Секція Меншин повідомила Мелона, що відповідно до статута Ліґи директор Секції не може подати ближче цих інформацій.

У лютім 1933 року полковник Мелон вислав до Ліґи передрукований тут лист, у якому він ще раз урґує справу Галичини. І на цей лист, видно, наспіла вже від Ліґи відмовна відповідь, яку й коментує „Манчестер Ґардієн", називаючи її „дрантивим арґументом". Відомий по цілім світі ліберальний орґан підкреслює, що становище Ліґи робить положення Українців зовсім безправним. З гарантіями Ліґи вони стоять ще гірше, ніж якби цих гарантій зовсім не мали. Бездільність Ліґи щодо прав меншин дає Полякам нагоду ломити кожде право меншини з повним цинізмом.

Останне речення статті „Ґардієна" це відповідь на питання, яке читач мусить собі поставити, чатаючи статтю: Що на це робити? „Ґардієн" вірить у публичну опінію світа, і коли Ліґа не сповняє свого обовязку, то треба опінією світа заставити її робити те, що до неї належить. А робити це треба, розкриваючи всю дряхлість її арґументів, якими вона заслонює перед світом своє трусливе, безхребетне неробство.

LIEUT.-COL. C. L'ESTRANGE MALONE, F.R.Ae. S. TO THE LEAGUE OF NATIONS.

7th February, 1933.

To the Secretary-General of the League of Nations, Geneva, Switzerland.

Sir,

I beg to acknowledge the receipt of your letter of November 23rd, 1932, No. 4/39191/222, referring to the Petition concerning the Ukrainian Minority in Poland and the question of the establishment of an autonomous regime in the territory known as Eastern Galicia; and on behalf of the Petitioners I beg to forward the following observations and submissions.

It is noted that the petition is considered to be non-receivable by virtue of the terms of the Council Resolution of September 5th, 1923, which lays down five conditions for receivability as follows:—A petition

(a) Must have in view the protection of minorities in accordance with the Treaties;

(b) In particular, must not be submitted in the form of a request for the severance of political relations between the minority in question and State of which it forms a part;

(c) Must not emanate from an anonymous or unauthenticated source;

(d) Must abstain from violent language;

(e) Must contain information or refer facts which have not recently been the subject of a petition submitted to the ordinary procedure.

Whilst no indication is given as to which of these five conditions is infringed, it is assumed that condition (a) is the only condition which can possibly be in question; and that the whole issue turns upon the interpretation put upon the words "in accordance with the Treaties."

If it is maintained that the Petition infringes condition (a), it must presumably be because it is held that the term "treaties" in condition (a) refers only to the treaties, conventions and declarations relating to the protection of Minorities whose provisions have been placed under the guarantee of the League of Nations, and that the decision of the Conference of Ambassadors of March 15th, 1923, cannot be included in that category. It seems, however, clear to your Petitioners that this decision of the Conference of Ambassadors must be included among the Treaties to which reference is made in condition (a), otherwise none of the petitions from the Minority in Eastern Galicia which have actually been received could have been receivable. For previous to that decision, the inhabitans of Eastern Galicia were unable to appeal to the League of Nations for protection under the Minorities Treaty signed by Poland, as they were not within the frontiers of the Polish State. (For exabyle, on September 13th, 1922, a petition from representatives of Eastern Galicia came before the Council, but was referred to the Conference of Ambassdors). The decition of the Conference of Ambassadors—to which the Allied and Associated Powers were urged by the Council of the League—is the instrument which placed the inhabitants of Eastern Galicia within the frontiers of Poland, giving them at the same time the dual guarantees of the grant of autonomy and the extension to them of the Polish Minorities Treaty of 1919, these two conditions being the bases of their international status as a Minority within the Polish State and being bound together inseparably.

It may be well, briefly to recall the facts.

The Minorities Treaty signed with Poland on June 28th, 1919, recognised that certain of the boundaries of Poland were not yet settled. The Preamble to the Minorities Treaty states:—

"Whereas, under the terms of the said Treaty of Peace, the boundaries of Poland not already laid down are to be subsequently determined by the Principal Allied and Associated Powers.",

That is to say there is in the Minorities Treaty of 1919 itself a specific recognition of the fact that the Treaty is incomplete and would be liable to expansion as and when the various boundaries were defined. At this date neither the Silesian nor the Ukrainian boundaries were settled. The Conference of Ambassadors of the Allied and Associated Powers subsequently defined these areas and the conditions under which the Minorities Treaty was to be extended to the inhabitans of these areas.

Thus, on October 20th, 1921, the Conference of Ambassadors decided that the Minorities Treaties shuld apply to Upper Silesia, and laid down certain special conditons; and subsequently the "German-Polish Convention relating to Upper Silesia" was prepared. (Done at Geneva May 15th, 1922, and ratifications exchanged at Opeln on June 3rd, 1922).

The frontiers and status of Eastern Galicia were similarly laid down later by the decision of the Conference of Ambassadors on March 15th, 1923, under pressure by the League of Nations.

The following extracts are sufficient to summarise the part played by the League in bringing the inhabitants of Eastern Galicia as a Minority within the frontiers of Poland:—

Extract from the Report on the Work of the Council and on the Measures Taken to Execute the Decisions of the First Assembly. (Presented to the Second Assembly, held in September, 1921).

Chapter I. Sec. B. VI.

"Appeals to the League from the Inhabitants of Eastern Galicia."

"Early in 1921, a number of appeals were addressed to the President of the Council and to the Secretary-General by the inhabitants of Galicia under the advice of the Polish authorities of occupation. Austria had ceded all her rights in this district to the Principal Allied and Associated Powers under the Treaty of St. Germain, but the district in question was at present under the **de facto** administration of the Polish military authorities. The inhabitants were unable to appeal for protection to the Minorities Treaty signed by Poland since that Treaty applied only to territory within the frontier of the Polish State. There was no **de jure** settlement of the situation."

"The Council considered the appeals that had been addressed to it by the inhabitants, notably by the national Ukrainian Councl of Eastern Galicia, which was all that remained at that time of the local government which in 1919 had fought against the Poles. At its meeting held in Paris on February 23rd, the Council decided that in the circumstaces it could only draw the attention of the Principal Allied Powers to the documents in general."

At the Tenth Plenary Meeting of the Second Assembly of the League of Nations, on September 13th, 1921, during the general discussion on this report, the Rt. Hon. Charles Joseph Doherty, M.P., Canadian Delegate, referred to the decision described in the Report on the work of the Council concerning the appeals to the League from the inhabitants of Eastern Galicia and to the interest shown in Canada, and ventured to suggest that the Assembly express the wish that the decision of the question be expedited.

He subsequently put forward the following resolution which was first referred to and discussed in the Sixth Committee of the Second Assembly on September 22nd, 1921:—

"That the Assembly of the League expresses the wish that the Council of the League draw the attention of the Supreme Council to the desirability of determining at an early date the status of Eastern Galicia."

The Hon. George Perley, K.C.M.G. (Canada), speaking on behalf of Mr. Doherty, said: "They were all in agreement as to the necessity for settling the problem of Eastern Galicia as soon as possible. Any question in suspense was a source of trouble to the world. The Canadian Government was all the more anxious to see the question settled, as there was a numerous and very worthy Galician population in Canada, especally Ukrainians. The Delegate who had drafted the proposal had not been prompted by any wish to usurp the prerogative of the Supreme Council. He merely wished that a difficult question could be solved with the least possible delay."

M. Askenazy, the Polish Delegate, also supported the motion. He praised the spirit which prompted the motion. He stated that the Polish Government which was desirous in this matter as in every other, of abandoning a provisional position and taking up a definite one, would be very happy to see the Supreme Council arrive at a definite arrangement with Poland on the problem in question.

He also said that the Polish Government did not wish that the least doubt should remain as to its desire for a settlement of the Galician question, and it was in order to emphasise this desire that the Polish Delegate seconded the Canadian proposal.

After some discussion of the French translation of the resolution, the following proposal was adopted:—

"The Assembly of the League of Nations expresses the wish that the Council of the League draw the attention of the Principal Allied and Associated Powers to the desirability of determining at an early date the status of Eastern Galicia."

Subsequently this resolution was adopted unanimously at the Twenty-First Plenary Meeting of the Assembly of the League of Nations held on September 27th, 1921.

On October 2nd, 1921, the Council considered this resolution which had been adopted by the Assembly and the President of the Council transmitted in to the Principal Allied and Associated Powers.

When the Third Assembly af the League of Nations met a year later in September, 1922, the Delegate for Canada—the Hon. William Stevens Fielding—put forward the following resolution:—

"Status of Eastern Galicia."

"The Assembly of the League of Nations renews its wish, expressed in the resolution adopted by the Second Assembly on September 27th, 1921, that the Council of the League draw the attention of the Principal Allied and Associated Powers to the desirability of determining at an early date the status of Eastern Galicia."

This proposal was referred to the Sixth Committee and was discussed in that Committee on September 20th, 1922. Mr. Askenazy, the Delegate for Poland, reminded the Council that in the previous year he had been anxious to make clear that the question of Eastern Galicia was as between Poland and the Principal Allied and Associated Powers, and that in order not to have any doubt as to the loyal intention of the Polish Government, and with a view to showing his appreciation of M. Doherty's intentions, he had accepted the latter's proposal. Since then the Polish Government had prepared a statute affording Eastern Galicia the most liberal measure of autonomy, entire political equality and all linguistic and religious guarantees. This scheme, which was completed in August, was at once committed to the Principal Allied and Associated Powers, and exchange of views were still taking place. There was reason to hope that a satisfactory and definite solution would be reached. No circumstances afforded better proof that M. Doherty's recommendation had begun to be realised. Further, far from considering the analogous proposal of Mr. Fielding superfluous, he was glad to second it, both for the reasons which he had stated in connection with the Doherty propossal, and also because he thought that the renewal of this recommendation might help to accelerate a satisfactory solution, which was so desirable for every reason.

Mr. Fielding's proposal was unanimously adopted by the Sixth Committee; and the Resolution was subsequently unanimously adopted by the Assembly at its Fourteenth Plenary Meeting held on September 22nd, 1922.

On September 26th, 1922, the Council, at its Twenty-First Session, approved a letter to be sent to the President of the Conference of Ambassadors, drawing the attention of the Principal Allied Powers to the wish expressed by the Third Assembly as to the desirability of determining at an early date the status of Eastern Galicia.

It will be noted that this was the second occassion on which the Council of the League of Nations had transmitted to the Conference of Ambassadors and to the Principal Allied and Associated Powers the Resolution passed by the League Assembly urging them to determine the status of Eastern Galicia.

Five months later, the Conference of Ambassadors of the Principal Allied and Associated Powers by their decision of March 15th, 1923, brought Eastern Galicia within the frontiers of Poland. The two relevant, consecutive and dependent paragraphs embodying the provisos upon which this decision was based are as follows:—

"Whereas it is recognised by Poland, that as far as the Eastern part of Galicia is concerned, the ethnographical conditions necessitate an autonomous regime,

"Whereas the Treaty concluded between the Principal Allied and Associated Powers and Poland, on June 28th, 1919, provided, for all the territories placed under the sovereignty of Poland, special guarantees in favour of the minorities either of race, language or religion."

The decision was signed by the representatives of Great Britain, Italy, France and Japan and countersigned by Mons. Maurice

Д-р Володимир Ґалан,
Кмдт Батерії 5/4 У. Г. А.

ХРЕСТ ОГНЮ БАТЕРІЇ СМЕРТИ У. Г. А. 15 КВІТНЯ 1919 Р.

(Гармашам 4 Гарматнього Полку У. Г. А. на спомин).

(2)

Дня 20 березня прийшов великий транспорт гармашів з Золочева, з повідомленням, що вони брали участь в „бунті" золочівської залоги. Саме тоді йшли завзяті бої кругом Львова і цілі три дні я не мав змоги навіть подивитися на цей новий „доробок", бо мусів цілими днями сидіти на зірній батерії на Чортівській Скалі. Та коли командант полку висказав своє здивування, що батерія не зголосила протягом трох днів ні одного втікача, я рішився негайно перевести перегляд батерії та особисто познакомитися з цими „бунтарями" з Золочева.

Перегляд назначено на 10 год. рано і точно в цей час витягнулась перед гарматами лава батерії. День був дуже мрачний і це було для нас догідне, бо не треба було ховатися перед ворожими літаками. З поглядів гармашів можна було легко відгадати, що вони соромляться свого вчинку в Золочеві. Прийшовши на фронт, вони зрозуміли, що замісць помочі оцим стрільцям в недалеких окопах, вони всаджували їм ніж. Вони зрозуміли, що коли цілі сотки робили „бунт" у Золочеві, мала горстка 28 гармашів день і ніч стояла біля цих гармат і несла поміч своїй піхоті.

На прикав „позір, вліво глядиі", батерія так чудово зробила цей зворот, що відразу мож було пізнати, що це „стара война". В короткій промові я вказав їм, що найменшу провину проти военної карности буде каратися розстрілом на місці. На фронт вони прийшли з клеймом бунтарів проти власної держави і від них буде залежати, щоби цю ганьбу скинути з себе лицарським поступком. Однак я вірю, що вони не бунтарі, але добрі вояки, і тому я заслав уже звіт до команди полку, що в батерії 5/4 нема більше бунтарів, але є карні гармаші. Від імени прибувших гармашів промовив один підстаршина, що вони дуже вдячні за мою заруку за них у команді полку і в скорому часі докажуть ділом, як вони розуміють свої військові обовязки.

Так батерія доповнилася людьми і зачала зливатися в одну боеву частину. Денно відбувалася наука при гарматах, а вечерами гармаші читали книжки з бібліотеки, яку заложив дуже діяльний рахунковий, І. Рогати[illegible]ький.

Коли не доставало набоїв до австрійських гармат, я особисто поїхав до ком. Запасного Коша в Золочеві та 27. березня привіз чотири три-цалеві російські полеві гармати на виміну за австрійські. Звідтам я привіз теж один машиновий кріс, трохи упряжі, сідел та кількох гармашів. Дня 1. квітня батерія мала повний боєвий стан.

Батерія ділилася на чотири чети, а саме: три гарматні (по дві гармати) і одну розвідчу. Перша гарматна чета була під командою вістуна С. Квятковського, друга чета під командою вістуна В. Балича, а третя під командою М. Поточного.

Розвідчою четою, до якої влучено теж машиновий кріс, командував десятник М. Скалецький. Командантом гармат (кермуючий огнем) в боєвій лінії був булавний П. Будзан, а хор. Е. Герман, першим старшиною батерії. Команадантом кінних гармашів був десятник М. Олійник, вістун М. Поляк командантом муніційної валки, вістун О. Думанський командантом господарського відділу, а старший десятник И. Колибаба, справником батерії, старший пушкар М. Пількевич командантом кінної розвідки, вістун І. Яворський командантом телефонічного звязку. Харчівня і кухня були під управою вістуна Г. Хаса. Професіоналісти, а саме: два римарі, два стельмахи і два ковалі, підлягали командантови обозу, а три шевці і один кравець були підчинені канцелярійному підстаршині.

Найбільше дошкулював гармашам брак обуви, білля і уніформів. Команда батерії робила всі можливі заходи в цій справі і гармаші це розуміли, та зносили всі невигоди бодро. І дійсно, коли 30. березня сот. Лясковський ненадійно прибув на перегляд батерії, він не хотів вірити своїм очам, коли батерійна стійка задержала його ще перед батерією і за хвилину вся заалярмована батерія була витягнена на площі перед гарматами, а гармаші різко відповідали на ставлені їм запити. Вечером тогож дня наспів такий полковий приказ: Ч. П. 28.

При моїм обізді батерій дня 30. ç. м. запримітив я, що батерія 5/4 знаходиться в повнім боєвім порядку. За це висказую команді і козакам батерії 5/4 моє признання і взиваю до дальшої роботи над боєвою досконалістю батерії, щоби в цей спосіб облекшити долю нашим піхотним героям-товаришам в окопах.

Сот. Лясковський,
командант 4 Гарм. Полку, в. р.
Ткачук, четар.

Тут треба додати, що вся ця орґанізаційна праця елася ночами, або в похмурні, мрачні дні, бо в інший час, кождого дня і ночі, батерія брала участь у всіх боях на відтинку Кривчиць, як і в загальній боєвій акції цілої армії, яка в березні 1919 р. була дуже жива і мала далекосягле значіння.

Бої за Львів у березні 1919 р.

З приходом ґен. Курмановича до Начальної Команди зник з армії дух „оборони", а натомісць прийшла віра у свої сили, віра в „наступ". Замісць прямого наступу на Львів, ґен. Курманович задумує відтяти Львів із заходу та змусити його до здачі. Він підготовляє і виконує успішний наступ на Городок і Судову Вишню. Інші військові частини біля Львова зручно прикривають цей маневр наступами на ворога. Зокрема курінь пор. Метельського кілька разів наступає на Кривчиці, здобуває їх, однак під загрозою окруження мусить відійти на давні позиції. Це робить теж курінь сот. Заліпського і з Михайлівщини заганяється аж на Підзамче і вертається з добичею на свої позиції. Батерія 5/4 і 1/4 бере живу участь в обстрілюванню ворожих позицій, а зокрема в днях наступу на Кривчиці, 2. й 7. березня.

(Дальше буде)

Zamoyski on behalf of the Polish Government.

("Le soussigné dûment autorisé, déclare, au nom du gouvernement polonais, accepter des dispositions ci-dessous.

Fait à Paris, le quinze mars mil neuf cent vingt-trois. Maurice Zamoyski).

At the urgent request of the League of Nations, a new area had been defined by this solemn international treaty, definitely based upon the double guarantees of autonomy and the Polish Minorities Treaty of 1919, whose provisions had already been placed under the guarantee of the League of Nations.

At the present time, a number of petitions concerning the Ukrainian Minority in Poland occupy the attention of the League of Nations. Many of these petitions have brought serious charges against the Polish Government, which are as yet unanswered.

Referring to a recent petition submitted by British Members of Parliament, Lord Cecil, the British Delegate, at the meeting of the Council of the League of Nations on January 30th, 1932, described certain events as

"shocking to the conscience and opinion of civilised mankind."

Other petitions now before the League emphasise the injustices suffered by Ukrainians under Polish rule. The whole experience of the past years demonstrates clearly the foresight which the Allied and Associated Powers showed, when, as a condition precedent to leaving Eastern Galicia under Polish jurisdiction, they obtained from Poland recognition of the fact that this was an area in which autonomy was necessary.

It is therefore respectfully submitted:—

(1) That the "Treaties" to which reference is made in condition (a) of the Council Resolution of September 5th, 1923, must include the Decision of the Conference of Ambassadors of March 15th, 1923, otherwise the inhabitants of Eastern Galicia would be without any protection or right of appeal whatever as a Minority.

(2) That it is impossible to separate the two guarantees of Autonomy and Minority Rights given to the inhabitants of Eastern Galicia by the decision of the Conference of Ambassadors of 1923, which placed them within the frontiers of the Polish State.

(3) That, if any doubts remain, the Council should refer to the Permanent Court of International Justice the question whether in view of the obligations accepted by Poland with regard to the treatment of racial minorities within her dominions, and of the circumstances in which she accepted these obligations, her neglect to institute in Eastern Galicia a system of local autonomy is, or is not, a matter upon which complaint may be made to the Council of the League and dealt with by that Council under its powers with regard to Minorities.

Yours faithfully,

(Signed)

Cecil L'Estrange Malone.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

A LETTER FROM A FRIEND OF THE UKRAINIANS.

Am writing to let you that I enjoy your articles that are published in English, especially everything connected with music and ballet dancing.

To night we are having in Springfield, Mass., a grand program, which no doubt quite a great many of you have seen before and it is also the second time for me.

We had a group here in Amherst and had a very good crowd and many said they would not miss it for any thing. One of the Worlds Fair at Chiciga, we can be sure that the Ukrainian part of the Program will be a success no matter how the rest of the program makes out.

A friend of the Ukrainians,
Clifford M. Searle.

A SHABBY ARGUMENT.

More than five months ago a petition was presented to the League concerning the Ukrainians in the Eastern Galicia. The signatories included many influential members of both Houses and all parties in the British Parliament. Yet the petition was not held to be "receivable" within the meaning of the Couniil Resolution of September 5, 1923. The Director of the Minorities Section of the League regretted in his final answer that "it was not possible for him" to name the specific condition which prevented this petition being considered; but he was no doubt acting on the ground that the petition did not "have in view the protection of minorities in accordance with the Treaty." A simple summary of the facts will show that if petitions which concern the East Galician population are not to be received the ground for their rejection is a pitiable quibble. The three Galician provinces east of River San contain more than three million Ukrainians (whom the Poles prefer to call Ruthenians) and a million Jews out of a total population of about six millions. They have occupied by Polish troops early in 1919, despite the protests from the British Delegation at the Peace Conference. Poland has prospered on "accomplished facts." On March 15, 1923, the occupation was accepted by the Conference of Ambassadors because it could not help itself. But recognition was expressly subject to a Polish promise of autonomy for East Galicia. Further, the Polish State had signed in 1919 a treaty which the League of Nations guaranteed, safeguarding the rights of National Minorities in Poland. Can it be solemnly maintained that East Galicia does not benefit by the Minorities Treaty because of Poland's broken promise to endow her with autonomy? It that is so, then the Ukrainians in East Galicia are actually worse off for being doubly guaranteed. The argument is thoroughly shabby. It is intolerable that it should block the League's procedure. Poland has governed and is governing East Galicia with great brutality. Earlier petitions have been held "receivable" by the League Council. It is shameful that they have led to no improvement in the methods of the Poles. It would be doubly shameful it the one remaining means by which these wretched people can attract the attention of the world should be denied them on the pretext of torn-up "scrap of paper."

(The Manchester Guardian,
March 23, 1933).

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

12.

Під розвагу делеґатам на 18 конвенцію У. Н. Союза просимо помістити проєкти, котрі були розбирані нашими членами на послідних зборах нашого відділу 292 й котрі члени одноголосно приняли до відома дня 12. березня 1933 р.

1. Щоби головні урядники постаралися для всіх делеґатів за 25 до 30% білет, так званий Конвенційний Цертифікат, і щоби ті гроші були звернені до каси У. Н. Союза, або делеґатам.

2. Взяти під розвагу Головного Предсідателя, котрий побирає $50 місячно.

Не ліпше булоб, щоби йому дати більшу платню та щоби він працював кождого дня в канцелярії, орґанізував дітей і давав дітям всі потрібні для них інструкції? По відділах є опікуни дітей, але вони нічого не роблять, тому, що не мають жадних інструкцій від головних урядників.

3. Взяти під розвагу діточий журнал. Одні діти його одержують, а другі не одержують. Було би ліпше, щоби журналу більше не видавати, а замісць нього побільшити дві сторони ґазети в анґлійській мові, щоби частіше можна було щось прочитати.

4. Взяти під розвагу секретарів і редакторів та рівнож завідателів, котрі побирають около 260 долярів місячно. В теперішний час це є забагато й муситься над тим подумати, щоби їм зірвати платню на 25%.

5. Взяти під розвагу нову реформу, котра вже ввійшла в життя.

В тій реформі секретарі і касіери повинні побирати 25% від кождого члена.

Рівнож щоби Союз не давав аґентів до колектування грошей, але щоби відділи вибирали собі зпоміж себе на річних зборах.

Теодор Медвідь,
Петро Кізель,
делеґати на 18 конвенцію від 292 відділу в Дітройт.

—o—

13.

Відділ 204 У. Н. Союза в Ню Йорку.

1. В справі конвенційних проєктів: Перед кождою конвенцією У. Н. Союза надсилають поодинокі відділи свої проєкти. Таких проєктів буває багато, бо це діється перед конвенцією, та коли конвенція скінчиться, то, читаючи протокол із нарад такої конвенції, ми звичайно довідуємось, що даних проєктів або зовсім не брано під увагу, або як навіть над деякими була дискусія, то їх і так не переведено в життя. Щоб це на будуче не повторялося, відділ 204 пропонує:

а) Щоби делеґати 18-тої конвенції уповажнили Екзекутиву У. Н. Союза назначити осібну комісію, котра то комісія вже заздалегідь перед конвенцією зібралаб і переглянулаб всі прислані проєкти, відкидаючи відразу проєкти, які противляться законам, або є зовсім неможливі до використання, а залишаючи тільки такі, що можна їх увести в життя.

б) Щоби дана комісія проголосила такі проєкти в часописи ще перед конвенцією, а тоді делеґати вже заздалегідь моглиб над ними застановитись і відповідно до того забирати голос на конвенції, коли дискусія буде відбуватись тільки над проєктами, проголошеними комісією, а з другої сторони й користь буде більша для самої орґанізації, коли ті відповідні проєкти увійдуть в дійсности в життя.

2. В справі орґанізовання молодіжи до У. Н. Союза: Фактом є, що орґанізовання молоді до У. Н. Союза не поступає вперед. Число молоді в У. Н. Союзі замісць більшати, чимраз меншає. Щоб тому лиху бодай у деякій мірі зарадити, відділ 204 піддає думку:

а) Підшукати й заанґажувати головно молоді тут роджені сили для орґанізовання нових тут роджених членів до У. Н. Союза, а як нема тепер таких підходячих до цеї акції сил, то треба Урядови взятися за систематичне їх підховання.

б) Щоб освідомити тут роджену молодь у наших національних і Союзових справах, треба видавати замісць „Джувенайл Меґезин" і Союзовий календар, книжочки анґлійською мовою в приступній формі з обсягу української історії, літератури, культури й штуки, звертаючи головну увагу на події й життя української іміґрації в Америці, а зокрема на завдання, значіння й ціль самого У. Н. Союза.

в) Орґанізаційну переписку, яка відноситься до важних Союзових справ, вести по змозі в двох мовах, то є в українській і анґлійській, а вже обовязково належить так поступати в справах, які торкаються Молодечого Департаменту й орґанізації молоді.

г) Проєктовану вже давніше, а залишену справу орґанізовання пласту при відділах У. Н. Союза відновити й увести в життя.

ґ) Виготовити з рамени Головного Уряду ряд рефератів про У. Н. Союз в українській і анґлійській мові, призначених для молоді, і розіслати їх відділам для відповідної пропаґанди серед молоді.

3. Підготовка українських друкарів: Тому, що в нас нема майже зовсім українських друкарів, а маємо відповідну друкарню при Свободі, то пожаданим булоб, щоби адміністрація „Свободи" отворила вечірну друкарську школу, де за малою оплатою за даний курс така школа моглаб сама себе оплачувати, а при тім підготовити нові друкарські сили.

4. В справі будови Сиротинця: Не зволікати довше з тою справою, а вирішити її остаточно на конвенції по вислуханню урядового звіту в справі Сиротинця.

5. Спопуляризовання реформи в У. Н. Союзі: Щоби спопуляризувати нову реформу, а тимсамим улекшити вербування нових членів до Союза, потрібним є, щоби в першу чергу відділові секретарі добре визнавалися в тих змінах, які приносять із собою та реформа. Тому треба вести орґанізаційну переписку в ясній, приступній і кождому зрозумілій формі. Крім того треба видати відповідну брошуру про реформу, як також вразі потреби перевести фахові курси для підготовання секретарів у загально асекураційному ділі.

За уряд 204 відділу У. Н. С.: **Микола Воробець,** голова; **Микола Близнак** і **Дмитро Галичин,** секретарі; **Іван Тураш,** касіер; **Дмитро Галичин,** делеґат.

Д-р Г. Ґ. Скегар,
Шікаґо, Ілл.

НАШІ МОЛОДІ ПОЕТИ

—o—

Часть IV.

Хоч Українці скорше почали переселюватися до Злучених Держав Америки ніж до Канади, та й у більшому числі, однак в Канаді Українці поступили в культурному розвою дальше ніж Українці в Америці. На доказ цього маємо „друковане слово". Я зібрав досить велику збірку самих перших видань української літератури, друкованої вже в Канаді. Обговорю кожду з цих книжок по черзі.

Почну з книжочки **„Весна"** (збірки поезій) **Василя Кудрика,** виданої коштом автора в 1911 р. році у Вінніпеґу. Книжочка має 128 сторін, не має вступного слова, але пояснення. Зміст книжочки такий: Весна, Сон, Вечірна Мрія, Жінка Невільниця, За І. С., Рідні Браття, Дитинні Хвилі, Охляв я, Пророк, Піст, Прапори, Революціонер, Людвік XVI., Воля, Іділя, Чому?, Буря, Прощай, Вага знакомства, Вилицеміри, Демон, Проза в поезії, Відгомін подій, Подорожний, Не дивуйтесь, Деяким давним знакомим, Крик, Земля, Коби.

Перша поезійка вводить нас в задумчивий стан, та хотяй не дає відповіди на поставлені питання, всеж дає полекшу душі.

ВЕСНА.

Глянь! Весна на дворі!
Ллється чар по землі,
Ллється думка твоя,
По просторі гуля.

Тихо серце тремтить,
Тихше гадка летить,
На мрійних крилах сна
Весь простір обійма.

Ніжно в серця пита:
Звідки чари життя?
Звідки світ, звідки май?
Звідки тихий сей рай?

Чия пісня звенить!?
Чий се голос бренить?
Звідки зелень, квітки?
Звідки пташки-дітки?

Як травиця зійшла?
Звідки радість прийшла?
Де границя, де край
Де кінчиться сей рай?

Серце каже в одвіт:
Сей блаженний привіт,
Се блаженне чуття —
То сам Бог, то життя!

В поезії **„Прощай"** автор досить добре представив вартість життя людини на сім світі:

Пощо я снив? пощо я жив?
Мій дух терпів, болів, тужив,
Мій дух... щож це? скала, ґраніт,
Нішо — і враз великий світ!

Недолі сміх, розпуки грім,
Терпіння біль живуть у нім,
І рвуть його без мір, путтяя
І без жалю — марне життя.

Я арфи взір! Сто струн звенить
В моїй душі в одную мить;
Сто голосів порветься враз
На сто думок, на тисяч фраз.

Судьби рука дрожить на них
В непевних звуках холодних,
У мертвих тонах, у вогні,
В любови жару, в братній війні.

На горах филь несесь вона
І враз німа і голосна,
А в ній пливе моє життя
В святу країну забуття.

Жажда буття веде мене,
Аж поки враз не потоне
Моє імя — невидний сміх
Моє життя — безсмертний гріх.

Чомуж заграть не можу я?
Чому слаба дума моя?
Я лиш листок на хвилях їх,
Я іграшка, пропащий сміх.

Чому несусь в небесну даль,
Коли мені підземля жаль?
Нема мене... Я арфи звук,
Я стон журби і образ мук.

І хтож це я? Пустеє нич!
Ні музикант, ні керманич;
Я жертви дим, пустий фантом,
Нірвани тінь, життя стом.

Пливу у край, що зву „колись",
Слабий човен об скали бесь,
Аж зустрічаю люту річ:
У тім „колись" непевна ніч.

А може й там летучий сон
Крилом ударить до вікон,
І чутиму, як завива
Любви акорд, життя слова!

До тонів гри життя я звик,
І одні пливуть під такт музик;
Доптать квітки — не жалко їх,
Годин життя... квіток моїх.

Не жаль їх, забув на них...
Чомуж мій плач ще не затих?
Чому рида в глухій тиші,
І бє об дзвін на дні душі?

Чого жду я в будучих днів?
О, щоб втонув недолі гнів!
І я заграв по нотах мрій,
Як музикант, як чародій!

О, щоб ступить на шлях життя,
І заховать у забуття
З лиця землі, зелених лук
Проклін журби і образ мук.

Не днесь, не так... Журби пливе,
Мій дух на ній несесь, живе
На океані филь бурних,
Змінчивих струях вітряних.

Листком упав я в дикий вир,
Щоб доповнить нежданий пир,
Щоб пить гірке вино життя,
І знов вернуть у забуття.

Спішусь, лечу в непевну даль,
Несу любов, журбу, печаль,
Несу... аж бач... зміняєсь річ:
Немає бур, спокійна ніч.

Му тихо спать, не му тужить,
А все кажу: Пощо мав жить?
Пощо... пощо... Аж ось і край!
Немає слів... Прощай! Прощай!

Книжечка кінчиться поезійкою **„Коби",** як слідує:

Коби молодість більш знала,
Коби старість більш могла,
То життя невпинна струя
Рівно би вперед йшла.

Та що вдієш? Доки сила
Рветься уперед сама,
Провідної в нас зірниці —
Досвіду у нас нема.

І згорять від сонця крила
Серед радощів весни,
І домів вертатись треба
Босоніж і по стерни.

Є в цій книжці одна довга поема. Здається, що вона найкраща за всі. Варта би цю збірку поезій ще раз видати, поправивши на новий стиль, та дати гарний папір.

• •

Найстарша, та перша українська книжка, друкована в Канаді, це мабуть книжочка **„Робітничі пісні",** яку видала Руска Книгарня у Вінніпеґу 1908 року. Це збірка поезій **Дмитра Раراговського.** Книжечка містить в собі 27 поем та віршиків, обнимає 122 сторін друку, видано її 3 тисячі примірників. Автор походить з села Сливки, повіт Калуш, Галичина, де уродився 4-го листопада 1878 р., а до Канади приїхав у березні 1903 р.

Вибираю одну поезійку з цеї рідкої книжечки „Туга за Рідним Краєм" (заголовок мій — Г. С.):

Ой у місті Вінніпеґу
Доріженька бита,
Ой то я мав дуже сумні
Великодні свята.

Як далеко на чужині
Від тата від мами,
Ні хатини, ні дружини,
Бідний я між вами.

Маю любі браття, сестри,
Ви собі гуляйте,
А я ґуляти не піду,
Дармо і не грайте!

Хіба тої жалісної,
Най трохи поплачу;
Мені тоді лекше стане,
Як милу побачу.

І вам, мої дорогенькі,
Не ліпше від мене,
Не в одного було тепер
Серденько студене.

І ви собі нагадали,
Як колись то було
В старім краю теє свято...
Та вже ся минуло.

Не один покинув жінку
Тай маленькі діти,
І прийшов тут аж за море
Їм хліба глядіти.

А чи знайшов того хліба,
Чи післав до дому?
То я скажу: що не післав,
Бо не мав й самому —

Що вкусити. Бо пів року
Ходжу та шукаю
Тої муки та на руки,
И ще її не маю.

Ой таке я собі думав,
Сидячи при пасці,
І минувся так Великдень
При от... такій казці.

РЕКЛЯМА ЧИ САМОРЕКЛЯМА?

(УП) В „Ділі“ з 15 2. ц.р. появилась була вістка, що відомого „політичного діяча“ серед української еміграції, Полтавця-Остряницю, мав був приняти німецький канцлер Гітлер на авдієнції. Наш кореспондент запитував у тій справі канцелярію Гітлера і там цеї вістки не потвердили, а навпаки, навіть сказали, що Гітлер навіть не знає, хто є такий Полтавець-Остряниця.

В звязку з національним підйомом Німеччини поширюються ріжні чутки, звязані з Полтавцем-Остряницею, самоназваним гетьманом війська козацького, який переживав довший час у Мінхені, головній кватирі Гітлера. Нашим кореспондентам у ріжних країнах Европи та Америки вдалось встановити, що поза границями Німеччини певні люди розпускають вістки, що Остряниця дістав від Гітлера 100,000 марок завдатку на роботу над створенням якоїсь козацької держави, а в Німеччині навпаки, розпускають чутки, що гроші ці Остряниці мали дати Англії та Франція. Тимчасом дійсність виказує, що Остряниця дальше сидить собі спокійно в Мінхені та висилає почтою ріжні меморіяли до урядів. Сам рад би приїхати може до Берліна, але на подорож нема.

Варто відмітити, що коло цієї справи заметушились головно люди, які свого часу на початку світової війни темними способами заробляли гроші від ріжних держав, обіцюючи викликати революції на Україні, в Італії, в Франції і т. п. Справа велась свідомо на компромітацію української справи і мабуть ведеться дальше, бо нема з чого жити.

Варто при цьому згадати ще меморіяли та постанови уряду Остряниці з Парижа з фалшованими підписами ріжних людей, а дальше його проханя до ріжних людей, щоби помогти справі датком 20 марок. Також не від речі буде пригадати опубліковані в 10—11 числі „Розбудови Нації“ з 1929 року документи, в яких Остряниця попирав свою акцію нібито підпорою українських послів з Польщі, Козубського, Ленкавського, Хруцького й інших. Посли ці заявили, що з ним не мають нічого спільного і що все те є звичайна брехня.

Хто тепер пускає такі вістки до „Діла“? Ті, що їм залежить на зарібку коло Остряниці, це найбільш правдоподібне. Але 1914 рік вже минув і мабуть більше не повернеться. Тепер не час на авантури.

М. С.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

YONKERS, N. Y.

Annual Meeting of National Ukrainian Women's League.

The yearly meeting of the National Ukrainian Women's League, Branch 27, of Yonkers, N. Y., was held on Friday, March 31, 1933, at St. Michael's Auditorium.

The meeting opened with one minute of silence in memory of Natalie Kobrynsky, the great Ukrainian poetess, who died for Ukraine.

Reports were given by Mrs. Annette L. Kmetz, president, of two meetings held in New York in reference to the World Fair to be held in Chicago.

A report was given by Miss Martha Fetzko of the play "Good Children" that was given by the League on March 19, 1933, and in which members of the League took part. The play was directed by Mrs. Annette L. Kmetz. Miss Mary Kusy, as guest speaker, gave a most interesting and enlightening lecture on "Education and what It Means to the American Ukrainian Youth."

A report was also given of a candy sale that was sponsored by the League recently.

The election of the officers followed. Mrs. Annette L. Kmetz was unanimously reelected as president. Vice President—Miss Sophie Lozuk; Secretary—Miss Anna Kochan, Assistant Secretary—Miss Mary Shumansky, Treasurer—Miss Martha Fetzo, Assistant Treasurer—Mrs. Mary Auntero, Comptrolers — Miss Anne Dzubak, Miss Anna Krenco; Press Committee—Miss Sophie Lozuk, Chairman; Miss Jeanne Fetzko, Miss Mary Kachmar.

Welfare Committee: Mrs. Mary Kobialka, Mrs. Anastasia Mandzi.

In the very near future plans will be discused for a Mother's Day program.

At present there are about 50 active members of the League, mostly young women and girls.

The meeting closed with the singing of the Ukrainian National Anthem.

Sophie Lozuk,
Press Chairman.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Писанка для тих, що в нужді.

Союз українських бизнесменів в Нюарку рішив на своїх зборах, щоби виасигнувати кількадесять долярів на „Великодну Писанку“ для крайно потребуючих українських родин.

Цею дорогою подаємо до відома, щоби такі родини зголошувалися до 14 ц. м. листовно або особисто на адресу секретаря:

Ch. Harapowych,
7 Belmont Ave., Newark, N. J.

Хто знає крайно бідних, хай подасть їхню адресу й імя, а комітет буде старатися допомогти їм своєю лептою. Також взиваємо Українців, котрі в стані помогти тим бідним, щоби своєю лептою помогли хоч на Великдень отерти сльози тим, котрі опинилися без засобів до життя.

По всякі інформації зголошуватись на повищу адресу.

Ю. Кондратович, р. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З ювилею на памятник І. Франка.

Дня 19. березня тов. І. Франка відсвяткувало двацятьлітній ювилей свого істнування величавим концертом.

Вступне слово виголосив гром. Т. Рудий, обяснюючи цілу історію товариства. Тов. І. Франка за останніх двацять літ виплатило запомоги на суму $6,856.50. Між іншим піднесено, що товариство дало на народні цілі $1,447. Тов. І. Франка є безпартійним товариством.

Тому, що чистий дохід з концерту призначено на будову памятника І. Франкови у Львові, Тов. „Боян“, під проводом добр. Т. Каськова причинилось до звеличення цього свята хорового програмою без винагородження. Пані Щумейко виконувала фортепяновий супровід. Хор тов. „Боян“ вивязався дуже гарно з низкою пісень. Пісню „Вічний революціонер“ відспівав мужеський хор. Панна Марія Гела виступала в сопрановім сольо при акомпаніменті панни Споліткевич. Відспівала: „Минули літа молодії“, „І молилася я“ і „Плавай лебедоньку“, а п. В. Гела відспівав „Ой не світи, місяченьку“ і „Полем, полем“.

Всі солісти співали дуже вдачно. Панна П. Прихода деклямувала уривки з поеми „Мойсей“ з великим чуттям.

Виступали ще: п. Чуй і п. Тромінецька, спів і скрипка, і вивязалися зі свого завдання вдачно.

Гром. Залевський дав відчит про Франка.

Добрий був виступ учеників П. Снігура у смичковій орхестрі. Скрипкове сольо гром. Снігура розвеселило публику.

Мішаний хор тов. „Боян“ закінчив це свято піснею „Живи, Україно“.

Чистий дохід буде оголошений, як зберестся всі тікети.

Комітет Тов. Франка.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє своїх членів, що слідуючий мітінг, котрий припадає на сам Великдень, відбудеться в неділю, 23 квітня, в годині 1-ій пополудни. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо буде багато важних до переведення. Буде роздача нових грамот тим членам, котрі виміняли свої старі грамоти. Проситься тих членів, котрі ще не виміняли своїх грамот, щоб принесли їх на цей мітінг. — В. Голдак, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ від. 234, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що квартальний мітінг відбудеться в пятницю, 14 квітня, в годині 7-ій ввечір, в галі У. Н. Дому, 214-16 Фултон ул. Обовязком є кождого члена прибути, бо є важні справи до полагодження. Пригадується довгуючим вирівнати свої залеглости. Мітінги товариства будуть тепер відбуватись в другу пятницю в місяци, а не в суботу. Нові кандидати, хотячи стати членами Товариства і У. Н. Союза, зволять прибути на мітінг. — І. Генега, предс.; М. Генега, кас.; Н. Пілат, секр.

ЙОНГСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінг відбудеться в суботу, 15 квітня, точно в годині 2-ій пополудни. Зміна мітінгу вимкова в місяці квітни з причини Свят Воскр. Христового. Проситься довгуючих членів, котрі ще не змінили старого роду на новий рід обезпечення, нехай принесуть свої старі грамоти до виміни. Члени, котрі виміняли старі грамоти, обовязані платити після нової системи, після нового звіту, який отримано з гол. канцелярії. Обовязком є кождого члена прибути на цей мітінг, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член без важних причин, заплатить кару після статута. — Н. Павлишинишин, предс.; І. Сухий, кас.; Й. Білик, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277, повідомляє своїх членів, що мітінг відбудеться в суботу, 15 квітня, в годині 7-мій ввечір, в гали Укр. Горож. Клюбу, 54 Виліс ул. Проситься членів явитись на цей мітінг, бо будуть деякі справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати залеглости о скільки можливо. Вже наспіли з головної канцелярії У. Н. Союза нові грамоти тих членів, котрі в місяци лютім передали до виміни на нову реформу. На мітінгу буде видача тих гамот власникам. Коли котрі члени бажають перейти з старих родів на нові на цім тімінгу, то зволять принести старі грамоти на мітінг. — П. Курко, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Жряд від. 288, подає до відома усім членам, що звичайний мітінг відбудеться 15 квітня, точно в годині 6.30 ввечір. Обовязком є кождого члена прийти на мітінг і заплатити свою вкладку, бо ми не можемо виписувати жадних чеків на банк, в котрім наші гроші ульоковані, лиш мусимо засилати моні-ордером, на що мусимо мати готівку. Хто буде платив, за того вишлемо, а хто не заплатить, секр. подасть як неплатившого. Позамісцеві члени мусять до того призвичаїтися, що місячна вкладка мусить бути заплачена (вислана) так, щоби секрета ротримав 15-го в місяци. Ті члени котрі перейшли на нову реформу, а мають діти в відділу 288, мусять за них платити кождого місяця. Котрий член не повинуються цему оголошенню, секретар мусить поступити після ухвали з дня 19 лютого 1933. — Іван Малицький, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбудеться в суботу, 15 квітня, точно в годині 7-мій ввечі, в гали під ч. 72 Моріс ул. Проситься всіх членів явитись, бо є дуже важні справи до полагодження. Касієр зрезигнував тож треба цю справу залагодити. Проситься довгуючих членів явитись і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Ті члени, котрі хотять змінити свої грамоти на новий рід обезпечення, нехай принесуть свої старі грамоти на мітінг. — Микола Пупчик, предс.; Семен Кусень, секр.

ГАМТРАМК, МИШ. Тов. Згода, від. 20, повідомляє усіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 23 квітня, а не 16-го з причини Великодня, точно в годині 1-ій пополудни, в Укр. Хаті, 2240 Грейлінг ул., у горішній сали. Проситься всіх членів і членкиць прибути, бо є важні справи. Ті члени, котрі віддали свої старі грамоти до виміни, дістануть нові грамоти на зборах, і кождий член має підписати свою нову грамоту. Проситься довгуючих членів, щоби прийшли і вирівнали свій довг. Проситься позамісцевих членів присилати на час місячне, або місяць-два наперед, бо грошей у касі нема за вас платити. — Ів. Крупка, секр.; Ів. Чайковський, предс.; Д. Білик, кас.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 23 квітня, в годині 2-гій пополудни. Мітінг відбудеться о тиждень пізніше з причини Свят. Проситься, щоби усі члени явились на тім мітінгу, бо це є останній мітінг перед конвенцією, то треба ухвалити проєкти для делегата. Проситься тих членів, що подались о зміну грамот, щоб принесли свої старі грамоти на мітінг. Повідомляється тих членів, що перейшли на нову систему, що вони мають платити за два місяці, бо минувшого місяця не було ще за них виказу. — Іван Гатала, предс.; Ст. Мусій, кас.; Г. Тимчій, секр.

ЛІТЛ ФАЛС, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 330, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться у неділю, 23 квітня, в годині 2-ій пополудни, тому що 16 квітня припадають наші Свята. Проситься членів прийти на час, а не коли хто хоче. Проситься довгуючих, щоби старались сплатити свій довг, бо інакше будуть суспендовані. — Т. Стриск, предс.; М. Русин, кас.; Н. Паламар, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Стефана Мельничука, від. 331, повідомляє членів, що з причини свят збори відбудуться в неділю, 23 квітня, в годині 2-гій пополудни. Просимо членів і членкиць прийти і вирівнати свої залеглости, бо каса не вистарчає за вас платити. Проситься членів, котрі хотіли б змінити грамоти, нехай принесуть свої старі грамоти на мітінг. — М. Гантус, предс.; Ф. Бучинський, секр.; М. Ключка, кас.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 73, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в суботу, 15 квітня, в годині 6-тій ввечір, в сали під ч. 1929 Вестмінстер ул. Зміна зборів вимкова в місяци квітни з причини Великодних Свят. Всі члени мають явитися на зборах та вирівнати залеглі і біжучі членські вкладки. Хто з членів бажав би виміняти свою стару грамоту на грамоту в новім роді, нехай принесе свою стару грамоту на збори. — І. Витязь, предс.; М. Свідер, кас.; І. Чорний, секр.

АЛИКРІПА, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 120, повідомляє всіх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 23 квітня, в годині 2-ій пополудни. Напоминається тих членів, котрі не можуть платити своїх вкладок, нехай стараються виміняти свої старі грамоти на нову систему, а тоді зможуть затягнути позичку і таким способом зможуть бути дальше обезпечени. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Проситься членів, котрі мають дітей в Молод. Департаменті, що вже дійшли до 18 року життя, переписати їх до повнолітних членів, а тих членів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, проситься вписати їх на цім мітінгу. Михайло Бац, секр.

ЛОРЕЙН, О. Тов. У. Н. Союза, від. 58, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться 23 квітня, в годині 1-ій пополудни, в гали при 33-тій і Гров. Довгуючі члени мають явитись і вирівнати свій довг, бо як хто не заплатить буде суспендований. — Мих. Шемичик, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(19)

„Кагода?“ — говорила до Тарзана малпа. Це в мові малп, з якими з дитинства ріс Тарзан, значило: „Чи здаєшся?“ Тарзан був здивований, почувши цю мову серед малп землі Пелюсідар, яка так далеко знаходиться від Африки. Дивним дивом здавалося те, що малпи, так далеко відтяті одно племя від другого, мають всетаки спільну мову. Нарешті Тарзан відповів „кагода“. Це значить, що він здається на їх ласку.

Не менше від Тарзана були здивовані малпи, що до них людина заговорила їхньою мовою. „Хто ти й чого тобі треба тут?“ — запитували його далі малпи. „Я Тарзан, великий мисливець і великий вояк. Я прийшов сюди як ваш приятель“, відповів Тарзан мовою малп. Малпи тепер були ще більше здивовані, ніж сам Тарзан. „Чого тобі треба в нашій країні Мва-лот?“ — запитала одна малпа. „Я не прийшов сюди сваритися з вами“, відповів Тарзан.

„Де ти навчився мови нашого племени Сагоц“, питалася далі малпа. „Ми й передше ловили людей, але ти перший, що вмієш говорити нашою мовою“, говорила йому старша малпа. „Це моя власна мова. Ще малою дитиною я навчився її від своєї матері, малпи Кала, яка належала до племени „Керчака“, відповів Тарзан. „Ми ніколи не чули про таке племя“, завважила друга малпа. „Він мабуть не говорить нам правди. Треба вбити його!“

„Ні“, відповів перший самець. „Ми його візьмемо до нашого племени й там убємо. Там ми можемо потім усі танцювати й „бавитися“. На це згодилися всі. Малпам було цікаво довше поговорити з людиною, яка вміє з ними говорити їх мовою. Це була для них велика диковина. Вони тісним колом обляли Тарзана й разом з ним рушили вперед. По дорозі малпи Сагоц звернули увагу на тигра, який почав їсти щойно вбитого буйвола.